

Οργάνωση της αγροτικής δραστηριότητας για την αειφορική διαχείριση της περιοχής του Εθνικού Θαλάσσιου Πάρκου Ζακύνθου και της περιφερειακής του ζώνης

Κολεύρης Αναστάσιος, Γεωπόνος

Τριμελής Εξεταστική Επιτροπή:

Αναπλ. Καθ. Π. Δημόπουλος (επιβλέπων), Τμήμα Διαχείρισης Περιβάλλοντος και Φυσικών Πόρων, Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Αναπλ. Καθ. Π. Καλδής, Τ.Ε.Ι. Αθηνών

Λεκτ. Ι. Καλαβρουζιώτης, Τμήμα Διαχείρισης Περιβάλλοντος και Φυσικών Πόρων, Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Περίληψη

Η παρούσα διατριβή έχει ως στόχο την εκπόνηση ενός πλαισίου αρχών, ενεργειών και μέσων, το οποίο αποβλέπει στην οργάνωση της αγροτικής δραστηριότητας, ώστε να συμβάλλει στην προώθηση της αειφορικής διαχείρισης στην Προστατευόμενη Περιοχή του Εθνικού Θαλάσσιου Πάρκου Ζακύνθου.

Ο στόχος αυτός επιτυγχάνεται με μια καινοτόμο μεθοδολογική προσέγγιση, η οποία εφαρμόζει έναν αριθμό μεθοδολογικών μέσων και τεχνικών, ενταγμένων σε ένα ολοκληρωμένο, επιστημονικά τεκμηριωμένο και διεθνώς αποδεκτό πλαίσιο, το οποίο παρέχει τη δυνατότητα ανάλυσης των θεμάτων, που σχετίζονται με την αειφορία και την αποτίμηση των επιπτώσεων της υφιστάμενης ανάπτυξης στην εξεταζόμενη περιοχή.

Το πλαίσιο αυτό αφορά το σύστημα Δεικτών Αειφορικής Ανάπτυξης της Επιτροπής για την Αειφορική Ανάπτυξη των Ηνωμένων Εθνών, σύμφωνα με το οποίο αναλύονται, μέσω συγκεκριμένης μεθοδολογίας, κατά περίπτωση δείκτη και αποτιμώνται, βάσει διεθνών στόχων και προτύπων, θέματα κοινωνικά, περιβαλλοντικά, οικονομικά και θεσμικά, ενός κράτους, μιας περιφέρειας ή μιας περιοχής.

Η ανάλυση εξειδικεύτηκε ως προς τις ιδιαίτερες επιπτώσεις της επικρατούσας αγροτικής δραστηριότητας και των εφαρμοζόμενων πρακτικών, κατά κλάδο και ως προς την κοινωνική, οικονομική, περιβαλλοντική και θεσμική διάσταση.

Η προσδιορισμός των εφαρμοζόμενων καλλιεργητικών πρακτικών στηρίχθηκε σε έρευνα πεδίου με τη χρήση ερωτηματολογίου.

Επίσης, σε έρευνα πεδίου με χρήση ερωτηματολογίου προσεγγίστηκε η περιορισμένη, για την εξεταζόμενη περιοχή, αποδοχή εφαρμογής των αρχών της βιολογικής γεωργίας, η οποία σύμφωνα με διεθνή βιβλιογραφία υπηρετεί σε υψηλό βαθμό τους σκοπούς προστασίας οικολογικά ευαίσθητων περιοχών, ενώ παράλληλα προωθείται μέσω του νομικού πλαισίου, περί χαρακτηρισμού του Ε.Θ.Π.Ζ.

Ο ρόλος και η δυνατότητα συμβολής των θεσμικών φορέων των σχετιζομένων με την αγροτική δραστηριότητα, στην προώθηση αειφορικών γεωργικών διαχειριστικών πρακτικών προσεγγίστηκε και διερευνήθηκε μέσω συνεντεύξεων με υπηρεσιακούς παράγοντες και πολιτικούς προϊστάμενους των φορέων αυτών.

Τα ανωτέρω στοιχεία καθόρισαν το «εσωτερικό περιβάλλον», ενώ η Μεταρρύθμιση της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής, η αναγνώριση της εξεταζόμενης περιοχής ως προστατευόμενης σε θέματα περιβάλλοντος καθόρισαν το «εξωτερικό

περιβάλλον», βάσει των οποίων πραγματοποιήθηκε η SWOT ανάλυση επί της οποίας στηρίχθηκε το οργανωτικό πλαίσιο της αγροτικής δραστηριότητας.

Από τη θεωρητική και εμπειρική ανάλυση προκύπτει ότι η αγροτική δραστηριότητα απειλείται από εγκατάλειψη. Το γεγονός, σε συνδυασμό με την υφιστάμενη τάση πρόωξης αποδοτικότερων, ποσοτικά, ποικιλιών ετήσιων καλλιεργούμενων ειδών και οινοποιήσιμων ποικιλιών αμπέλου συμβάλλει στη μείωση της αγροτικής βιοποικιλότητας και της ποικιλομορφίας του τοπίου της εξεταζόμενης περιοχής.

Οι υφιστάμενες κύριες, πολυετείς και παραδοσιακές καλλιέργειες οινοποιήσιμων ποικιλιών αμπέλου, Κορινθιακής σταφίδας και ελιάς για την παραγωγή ελαιολάδου, λόγω του μη αρδευόμενου χαρακτήρα τους δεν επιβαρύνουν, ποσοτικά, τα επιφανειακά και υπόγεια ύδατα της εξεταζόμενης περιοχής.

Όμως, η εφαρμοζόμενη καλλιεργητική πρακτική, η επικρατούσα λιπαντική αγωγή των κύριων καλλιεργειών, οι συνθήκες εκτροφής και σταυλισμού του υφιστάμενου ζωικού κεφαλαίου, ως επίσης και ο χειρισμός των λυμάτων τους, συμβάλλουν, στη ρύπανση των επιφανειακών και κατά θέσεις υπόγειων υδροφορέων, στην ρύπανση του ατμοσφαιρικού αέρα και στην υποβάθμιση επιθυμητών εδαφολογικών χαρακτηριστικών της καλλιεργούμενης γης.

Ο προστατευόμενος χαρακτήρας της εξεταζόμενης περιοχής επιβάλλει τη μέριμνα αποκατάστασης των ανωτέρω δυσμενών επιπτώσεων, ενώ η εφαρμογή Διεθνών Συνθηκών τη λήψη μέτρων πέραν των επιβεβλημένων, μέσω των Γενικών και Ειδικών Κωδίκων Ορθής Γεωργικής Πρακτικής.

Η αύξηση του αγροτικού εισοδήματος αποτελεί στόχο προτεραιότητας και σε συνδυασμό με την πρόωξη, της γεωργικής επαγγελματικής κατάρτισης και των ήπιων καλλιεργητικών πρακτικών και μεθόδων καταπολέμησης εχθρών, ασθενειών και ζιζανίων συμβάλλουν στη βελτίωση της κοινωνικο-οικονομικής ευημερίας των κατοίκων της περιοχής.

Τόσο οι περιβαλλοντικοί, όσο και οι κοινωνικο-οικονομικοί σκοποί υπηρετούνται, μέσω της εφαρμογής γεωργο-περιβαλλοντικών προγραμμάτων, η υλοποίηση των οποίων προωθείται μέσω της μεταρρύθμισης της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής.

Για την εφαρμογή των προγραμμάτων αυτών η συμβολή των τοπικών θεσμικών φορέων, των σχετικών με την αγροτική δραστηριότητα, αναμένεται να είναι μηδαμινή. Ως εκ τούτου ο Φορέας Διαχείρισης του Ε.Θ.Π.Ζ. σε συνεργασία με αρμόδιες Διευθύνσεις του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων καλείται να διαδραματίσει συντονιστικό ρόλο ιδιαίτερα σε θέματα ενημέρωσης των αγρωτών.

Η συνεχιζόμενη παράνομη αλιεία, παρά την επόπτευση της θαλάσσιας περιοχής, με τη χρήση συρόμενων εργαλείων, έχει δυσμενείς επιπτώσεις στη διατήρηση των υποθαλάσσιων λιβαδιών του φυτού *Posidonia oceanica*.

Η κατασκευή και πόντιση τεχνητών υφάλων αναμένεται ότι, θα επιλύσει το πρόβλημα της παράνομης αλιείας, ενώ παράλληλα θα αυξήσει τα ιχθυαποθέματα της ευρύτερης θαλάσσιας περιοχής προς οικονομικό όφελος των παράκτιων αλιέων.

Η διατριβή ολοκληρώνεται με τη διατύπωση ενός συνόλου δεικτών, προσαρμοσμένου στον ιδιαίτερο προστατευόμενο και αγροτικό χαρακτήρα της εξεταζόμενης περιοχής, στοχεύοντας στον έλεγχο των κοινωνικο-οικονομικών και περιβαλλοντικών επιπτώσεων των εκάστοτε εφαρμοζόμενων, μέσω διαχειριστικών σχεδίων, πρακτικών, υποστηρίζοντας την εφαρμογή της προσαρμοστικής διαχείρισης, ως μεθόδου διαχείρισης της περιοχής του Ε.Θ.Π.Ζ. και της Περιφερειακής του Ζώνης.